

Διπλωματική εργασία

Τίτλος: Υπνοφόρα

Φοιτήτρια: Μαλβίνα Παναγιωτίδη

Επιβλέποντες καθηγητές: Αριστείδης Αντονάς

Γιώργος Τζιρτζιλάκης

Η Υπνοφόρα επιχειρεί να διερευνήσει τις σχέσεις μεταξύ πραγματικού/φαντασιακού, υποκειμένου/αντικειμένου, ενεργητικού/παθητικού, ιδιωτικού/δημοσίου και προτείνει ένα υβρικό περιβάλλον, ένα δωμάτιο-μηχανή μιας υπνωτικής εμπειρίας, το οποίο αποτελείται από τρία στοιχεία: το rotorelief [η υπνωτική μηχανή], το “πιθάρι” [χώρος του ύπνου] και το κρεβάτι.

Ο σχεδιασμός αυτού του δωματίου-εγκατάστασης ξεκίνησε με την μεταφορά του υπνωτικού δίσκου του Marcel Duchamp “Chinese Lantern”, ένα από τα Rotoreliefs, στις τρεις διαστάσεις δημιουργώντας τη χωρική υπόσταση του γεωμετρικού μοτίβου του δίσκου. Η γεωμετρία των Rotoreliefs βασίζεται σε έκκεντρους κύκλους ελαφρώς μετατοπισμένους, οι οποίοι παράγουν μια στρέβλωση και την ψευδαίσθηση του τρισδιάστατου χώρου όταν περιστροφούν με τη βοήθεια μιας μηχανής έχοντας ένα σταθερό παλμό κίνησης. Η παλμική περιστροφική κίνηση των rotoreliefs συνδέεται με εκείνη του τροχού του αγγειοπλάστη και από το Anemic Cinema του Duchamp μεταφερόμαστε εννοιολογικά στο πιθάρι του Διογένη μέσα στο οποίο κοιμόταν. Η Υπνοφόρα προσπαθεί να επανερμηνεύσει αυτή τη συνθήκη και να αναδείξει σε χωρικές διαστάσεις τη σύνδεσή τους.

Η λογική των έκκεντρων κύκλων συνεχίστηκε και στο σχεδιασμό του χώρου του ύπνου, του πιθαριού, ο οποίος είναι το σταθερό κομμάτι της κατασκευής. Δημιουργείται μία κοιλότητα, ένα είδος grotto, ανάγλυφο στο εσωτερικό του ως οπτική συνέχεια του περιστρεφόμενου στοιχείου της κατασκευής, μέσα στο οποίο είναι προσαρμοσμένο το κρέβατι με τέτοιο τρόπο ώστε το βλέμμα να επικεντρώνεται στο rotorelief που περιστρέφεται.

Πρόκειται για μια εγκατάσταση, ένα είδος πειραματικού υπνο-δωματίου που υφίσταται και ως χώρος απομόνωσης μέσα στον οποίο ο χρήστης λειτουργεί παθητικά και υποβάλλεται από το ίδιο το δωμάτιο στη διαδικασία του ύπνου. Η Υπνοφόρα όντας ουσιαστικά μία μηχανή δρα ως “αγωγός” μεταξύ της συνειδητότητας και του ύπνου και υπό προϋποθέσεις μπορεί να οδηγήσει στις υπναγωγικές και υπνοπομπικές εμπειρίες. Θα μπορούσε και να χαρακτηριστεί ως ένα δοχείο συγκέντρωσης του χώρου του ύπνου ως διάσταση και ως εμπειρία.

Diploma thesis

Title: L'Endormeuse

Student: Malvina Panagiotidi

Supervising professors: Aristides Antonas

Giorgos Tzirtzilakis

L'Endormeuse is an attempt to investigate the relations between reality/fantasy, subject/object, active/passive, private/public and suggests a hybrid environment, a room-machine of an hypnotic experience which comprises out of three elements: the rotorelief (the sleeping machine), the “tub” (the sleeping space) and the bed.

The design of this installation-room began with the transformation of Marcel Duchamp's' hypnotic disk “Chinese Lantern”, one of the Rotoreliefs, in three dimensions creating the spacial dimension of the geometric motif of the disk.

The geometry of the Rotoreliefs is based on eccentric circles slightly misplaced, which produce a warp and the illusion of a three dimensional space when they turn with the help of a motor at a steady rhythm. The beating rotating movement of the rotoreliefs is related with the throwing of the pottery maker and from the Anemic Cinema by Duchamp we are transferred conceptually at the tub of Diogenes in which he slept. L'Endormeuse is an attempt to redefine this constitution and to point out their relation in spatial dimensions.

The logic of the eccentric circles is also transfused at the design of the sleeping space, the “tub”, which is the steady part of the construction. A cavity is created, a type of grotto, grooved on the inside as an optical continuity of the rotating part of the construction, into which the bed is adjusted in a way so that the gaze can be focused at the rotating rotorelief.

This is about an installation, a kind of experimental sleeping-room that exists as an isolation space in which the user is behaving passively and is subjected by the room itself in the sleeping routine. L'Endormeuse being a machine acts as a “conductor” between consciousness and the state of sleep and under certain conditions can lead to the hypnopompic and hypnagogic experiences. It would be characterized as a container of accumulation of the space of sleep as a dimension and as an experience.

Υπνοφόρα¹

Θα μπορούσε να συνδεθεί ο Marcel Duchamp και ο Διογένης ο Κυνικός και πιο συγκεκριμένα τα Rotoreliefs με το περίφημο πιθάρι; Η εργασία αυτή προσπαθεί να μελετήσει τον ύπνο μέσα από ένα μεγάλο εύρος πηγών και αναφορών και να συσχετίσει δύο διαφορετικές σε πρώτο επίπεδο περιπτώσεις επανερμηνευοντάς τις.

Ο ύπνος αποτελεί μία κατάσταση η οποία έχει αναλυθεί και επεξεργασθεί ιδιαίτερα από τα πεδία των τεχνών και της επιστήμης. Στην αρχαιότητα λατρευόταν ως θεός και ήδη από εκείνη την εποχή η σχέση φανταστικού και πραγματικότητας και η προσπάθεια αντίληψής τους είχε απασχολήσει την ανθρώπινη σκέψη. Χαρακτηριστικά μάλιστα είχε επισημάνει ο Σωκράτης στον Θεαίτητο ότι ο χρόνος του ύπνου είναι ίσος με το χρόνο της εγρήγορσης και ότι και στα δύο χρονικά διαστήματα είμαστε πεπεισμένοι ότι βιώνουμε μία πραγματικότητα.²

Η Υπνοφόρα επιχειρεί να διερευνήσει τις σχέσεις μεταξύ πραγματικού/φανταστικού, υποκειμένου/αντικειμένου, ενεργητικού/παθητικού, ιδιωτικού/δημοσίου και προτείνει ένα υβρικό περιβάλλον, ένα δωμάτιο-μηχανή μιας υπνωτικής εμπειρίας, το οποίο αποτελείται από τρία στοιχεία: το rotorelief [η υπνωτική μηχανή], το “πιθάρι” [η κοιλότητα μέσα στην οποία ξαπλώνει κανείς] και το κρεβάτι.

Ο σχεδιασμός αυτού του δωματίου-εγκατάστασης ξεκίνησε με την μεταφορά του υπνωτικού δίσκου του Marcel Duchamp “Chinese Lantern”, ένα από τα Rotoreliefs (1923), στις τρεις διαστάσεις δημιουργώντας τη χωρική υπόσταση του γεωμετρικού μοτίβου του δίσκου. Η γεωμετρία των Rotoreliefs βασίζεται σε έγκεντρους κύκλους ελαφρώς μετατοπισμένους, οι οποίοι παράγουν μια στρέβλωση και την ψευδαίσθηση του τρισδιάστατου χώρου όταν περιστραφούν με τη βοήθεια μιας μηχανής έχοντας ένα σταθερό παλμό κίνησης. Ο Duchamp είχε παθιαστεί με τις οπτικές μηχανές, τις αρχές του στερεοσκοπίου και την ενδοσκόπηση και χρησιμοποιούσε την ψευδαίσθηση σαν έναν κινητήριο μοχλό της λειτουργίας του οπτικού ασυνειδήτου.³ Τα rotoreliefs δεν είχαν σχεδιαστεί με βάση την εικόνα μιας στρογγυλής κατασκευής, αλλά επιχειρούσαν να αναδείξουν μια τοπολογική οπτική γωνία ενός εσωτερικού αναγλύφου και αποτελούν εμβλήματα του οπτικού ασυνειδήτου μέσα από το πρίσμα του υπνωτικού χαρακτήρα της παλμικής περιστροφικής κίνησης.⁴ Έτσι λοιπόν σχεδιάστηκε ένας μηχανισμός όπου το rotorelief είναι πλέον τρισδιάστατο και η κοιλότητά του ανάγλυφη και το οποίο με το

¹ Ο τίτλος προέρχεται από το ομώνυμο διήγημα του Γκυ ντε Μωπασαν στο “Ο Οξαποδός και άλλες ιστορίες τρόμου και τρέλας”, εκδ. Ίκαρος, 1992. Πρωτότυπος τίτλος “L’endormeuse”.

² Πλάτων, *Θεαίτητος*

³ Rosalind Krauss, *The Optical Unconscious*, MIT Press, 1994

⁴ Κατάλογος της έκθεσης, *Hypnos, Images et inconscients en Europe (1900-1949)*, Musée de l’Hospice Comtesse à Lille, 2009

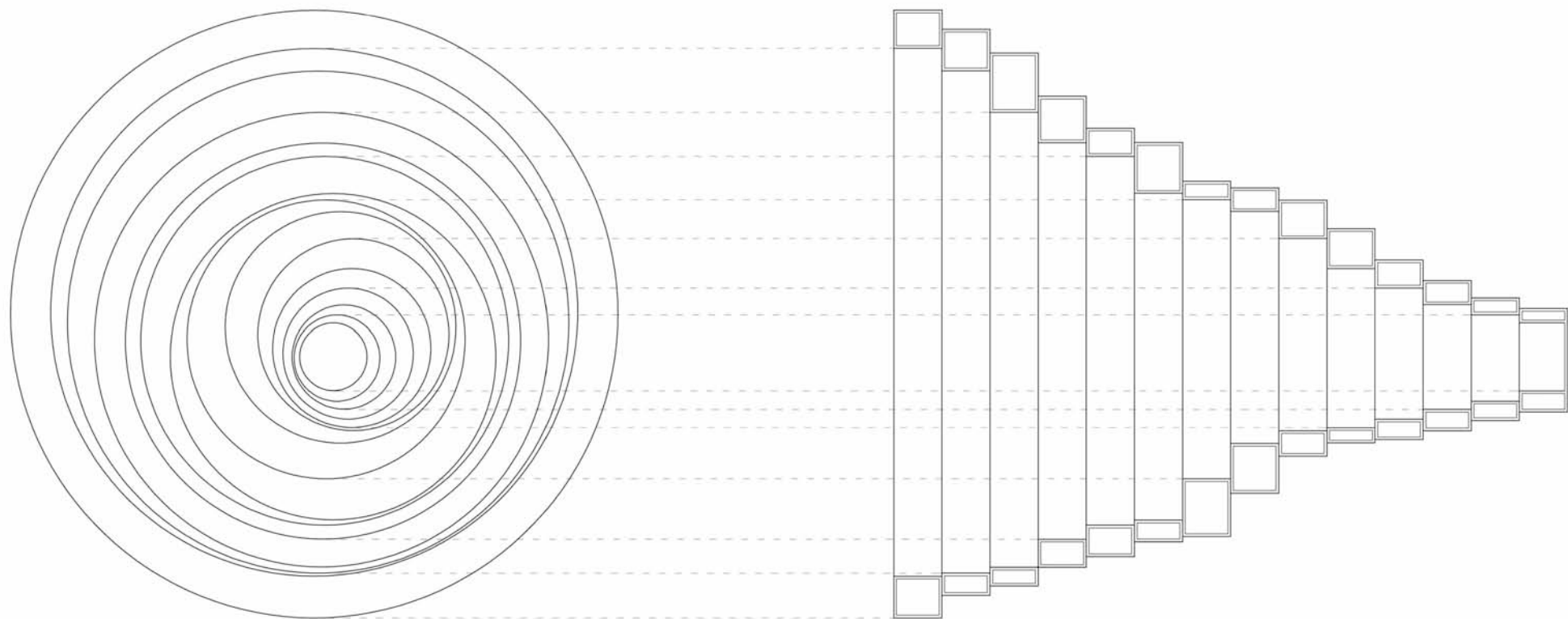
ρυθμό περιστροφής του οδηγεί σε μία ζάλη, σε μια ολίσθηση στον ύπνο. Εξάλλου και η ίδια η λέξη *rotorelief* αποτελείται από δύο συνθετικά που περιγράφουν αυτή τη συνθήκη, τη μηχανική περιστροφή και το ανάγλυφο.

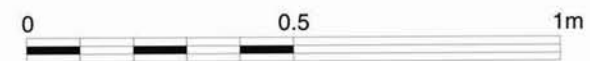
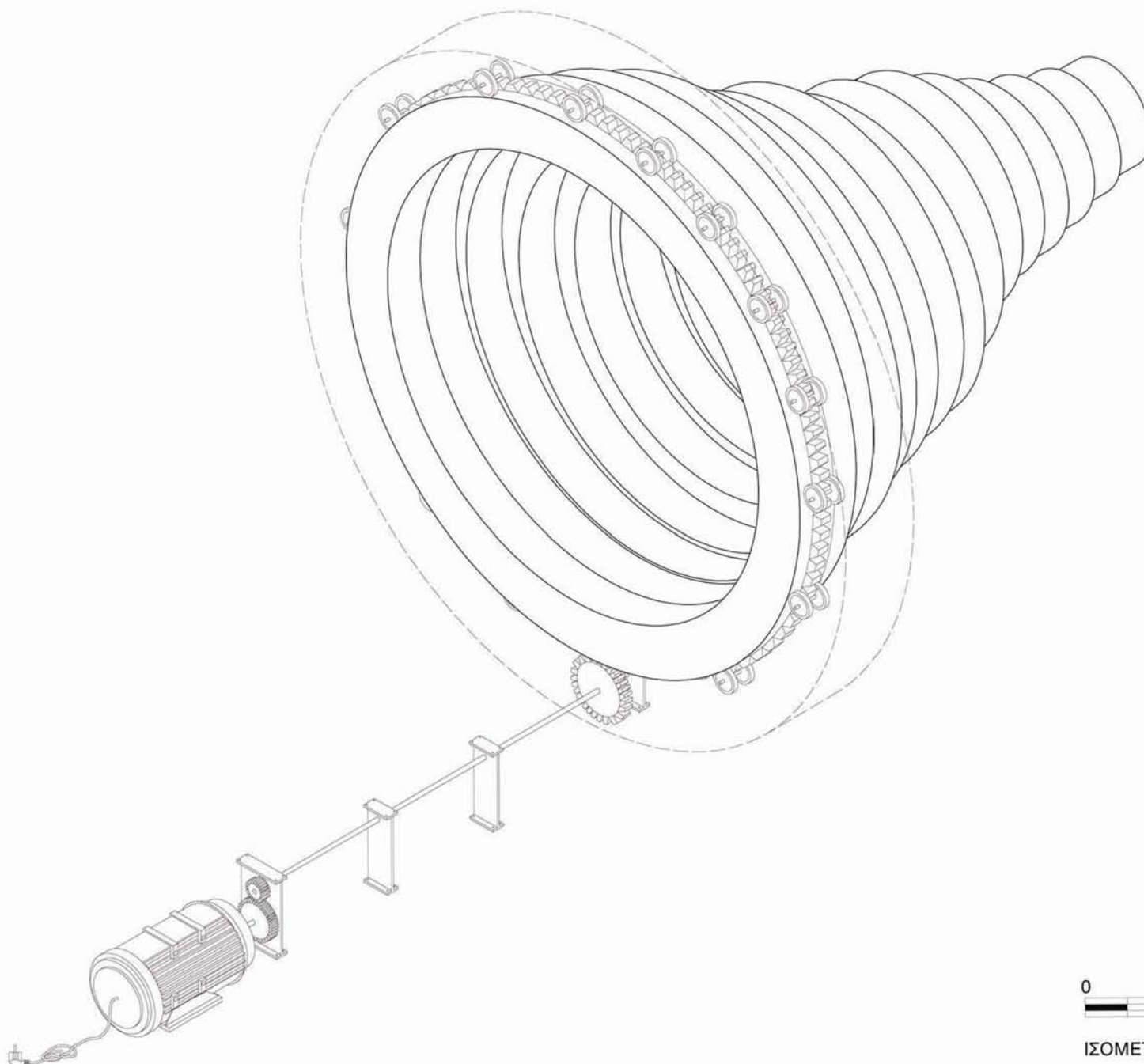
Αυτός ο στροβιλισμός, η παλμική περιστροφική κίνηση των *rotoreliefs* επιχειρείται στη συνέχεια να παραλληλιστεί με τον τροχό που χρησιμοποιούν οι αγγειοπλάστες για την παραγωγή των κεραμιδιών. Και στις δύο περιπτώσεις δημιουργείται χώρος με τη γεωμετρία των κύκλων· στη μία ψευδαισθητικά και στην άλλη πραγματικά. Σε αυτή τη βάση θα μπορούσαμε να συνδέσουμε τον ανάγλυφο εσωτερικό χώρο του *rotorelief* με αυτόν ενός πιθαριού. Η περιστροφική κίνηση του τροχού του αγγειοπλάστη και η διαδικασία πλασίματος του πιθαριού δημιουργούν μια σπείρα που έχει άμεση σχέση με το ψευδαισθησιακό μοτίβο του *rotorelief*. Από το *Anemic Cinema* (1926) του Duchamp, στο οποίο είχε χρησιμοποιήσει τα *rotoreliefs* μεταφερόμαστε εννοιολογικά στο πιθάρι του Διογένη μέσα στο οποίο κοιμόταν και αποτελούσε την κατοικία του. Η Υπνοφόρα προσπαθεί να επανερμηνεύσει αυτή τη συνθήκη και να αναδείξει σε χωρικές διαστάσεις τη σύνδεσή τους.

Η λογική των έικεντρων και ελαφρώς μετατοπισμένων μεταξύ τους κύκλων συνεχίστηκε και στο σχεδιασμό του χώρου του ύπνου, του πιθαριού, ο οποίος είναι το σταθερό κομμάτι της κατασκευής. Δημιουργείται μία κοιλότητα, ένα είδος *grotto*, ανάγλυφο στο εσωτερικό του ως οπτική συνέχεια του περιστρεφόμενου στοιχείου της εγκατάστασης. Μέσα σε αυτή την κοιλότητα είναι προσαρμοσμένο το κρεβάτι με τέτοιο τρόπο ώστε το βλέμμα να επικεντρώνεται στο *rotorelief* που περιστρέφεται. Το κρεβάτι έχει μελετηθεί να είναι στο κατάλληλο ύψος και με την κατάλληλη κλίση στην πλάτη ούτως ώστε το οπτικό πεδίο να φτάνει σε βάθος μέχρι και τον τελευταίο δακτύλιο του *rotorelief*. Η είσοδος δε στην κατασκευή αυτή γίνεται από τον τελευταίο δακτύλιο, από το στόμιο του πιθαριού. Ενδεικτικά, η Υπνοφόρα προτείνεται για εγκατάσταση σε οικιακούς χώρους, στο εσωτερικό μιας κατοικίας, στην αυλή και στην ταράτσα, αλλά και σε νοσοκομειακούς χώρους. Το υλικό κατασκευής της προβλέπεται να είναι *fiberglass*.

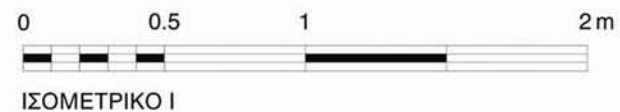
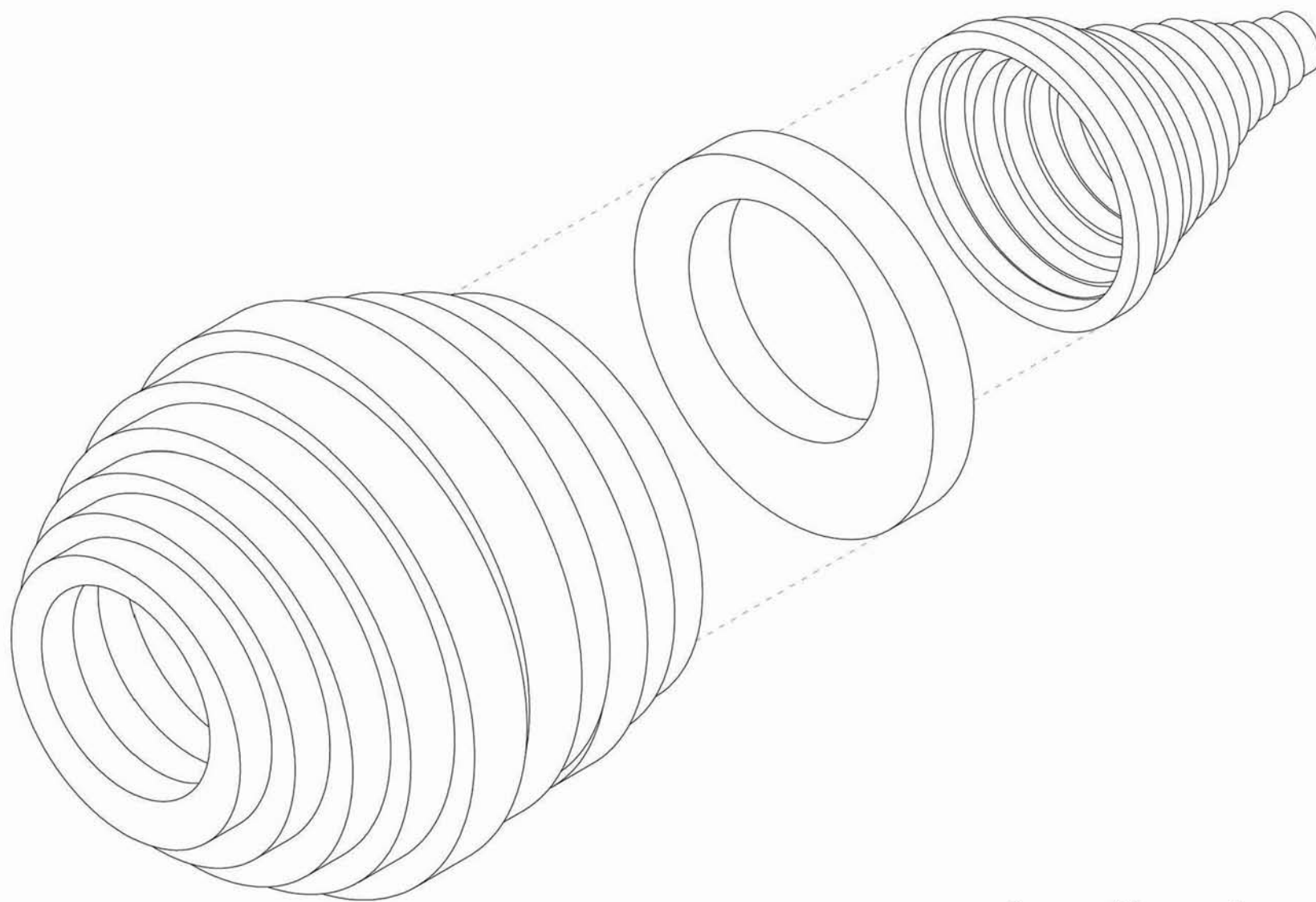
Πρόκειται για μια εγκατάσταση, ένα είδος πειραματικού υπνο-δωματίου που υφίσταται και ως χώρος απομόνωσης μέσα στον οποίο ο χρήστης λειτουργεί παθητικά και υποβάλλεται από το ίδιο το δωμάτιο στη διαδικασία του ύπνου. Η Υπνοφόρα όντας ουσιαστικά μία μηχανή δρα ως “αγωγός” μεταξύ της συνειδητότητας και του ύπνου και υπό προϋποθέσεις μπορεί να οδηγήσει στις υπναγωγικές και υπνοπομπικές εμπειρίες.⁵ Θα μπορούσε και να χαρακτηριστεί ως ένα δοχείο συγκέντρωσης του χώρου του ύπνου ως διάσταση και ως εμπειρία.

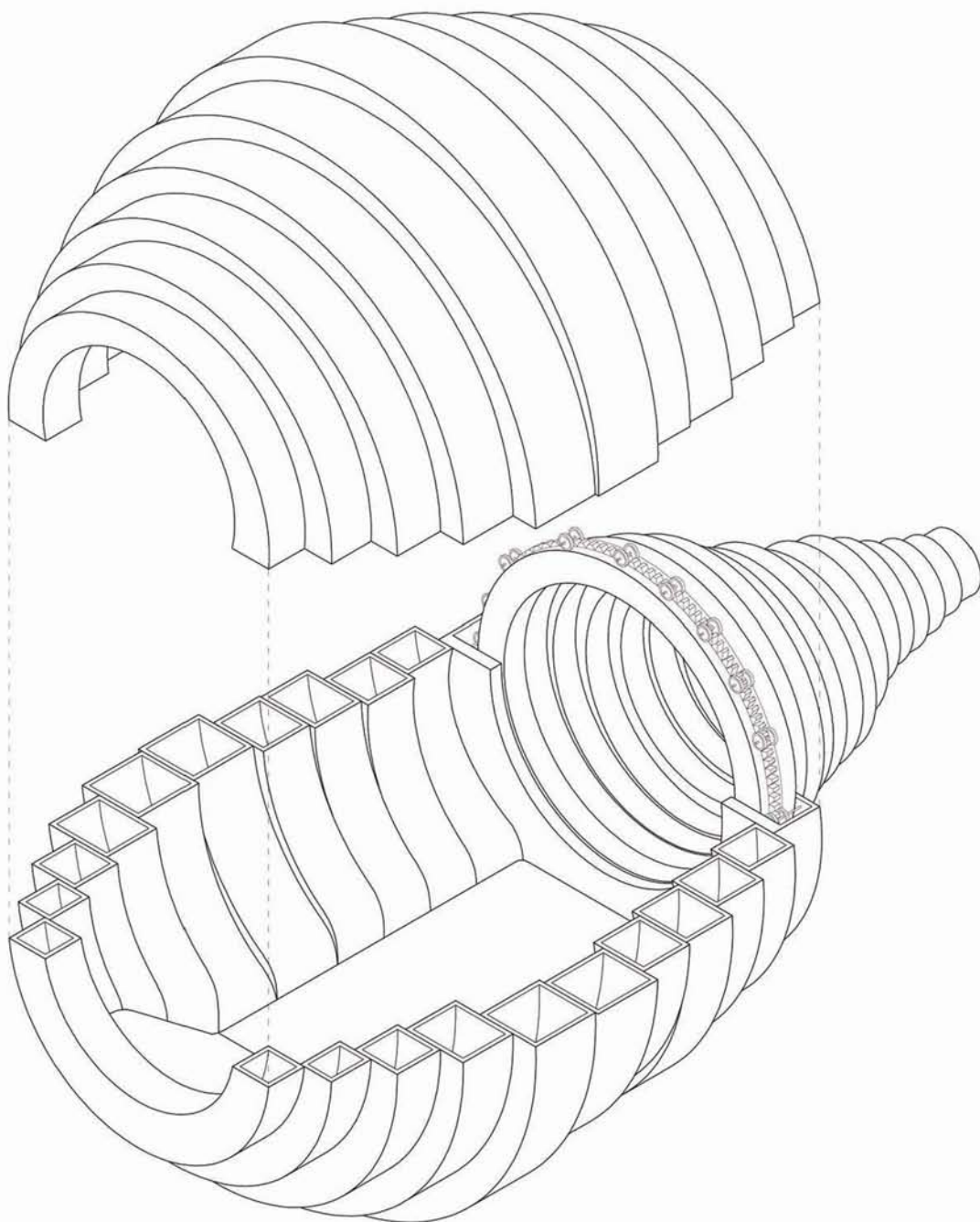
⁵ Η υπναγωγία είναι η μεταβατική περίοδος από την κατάσταση εγρήγορσης στον ύπνο ενώ το υπνοπομπικό στάδιο είναι το στάδιο της συνειδητότητας που παρατηρείται όταν κάποιος ξυπνάει.

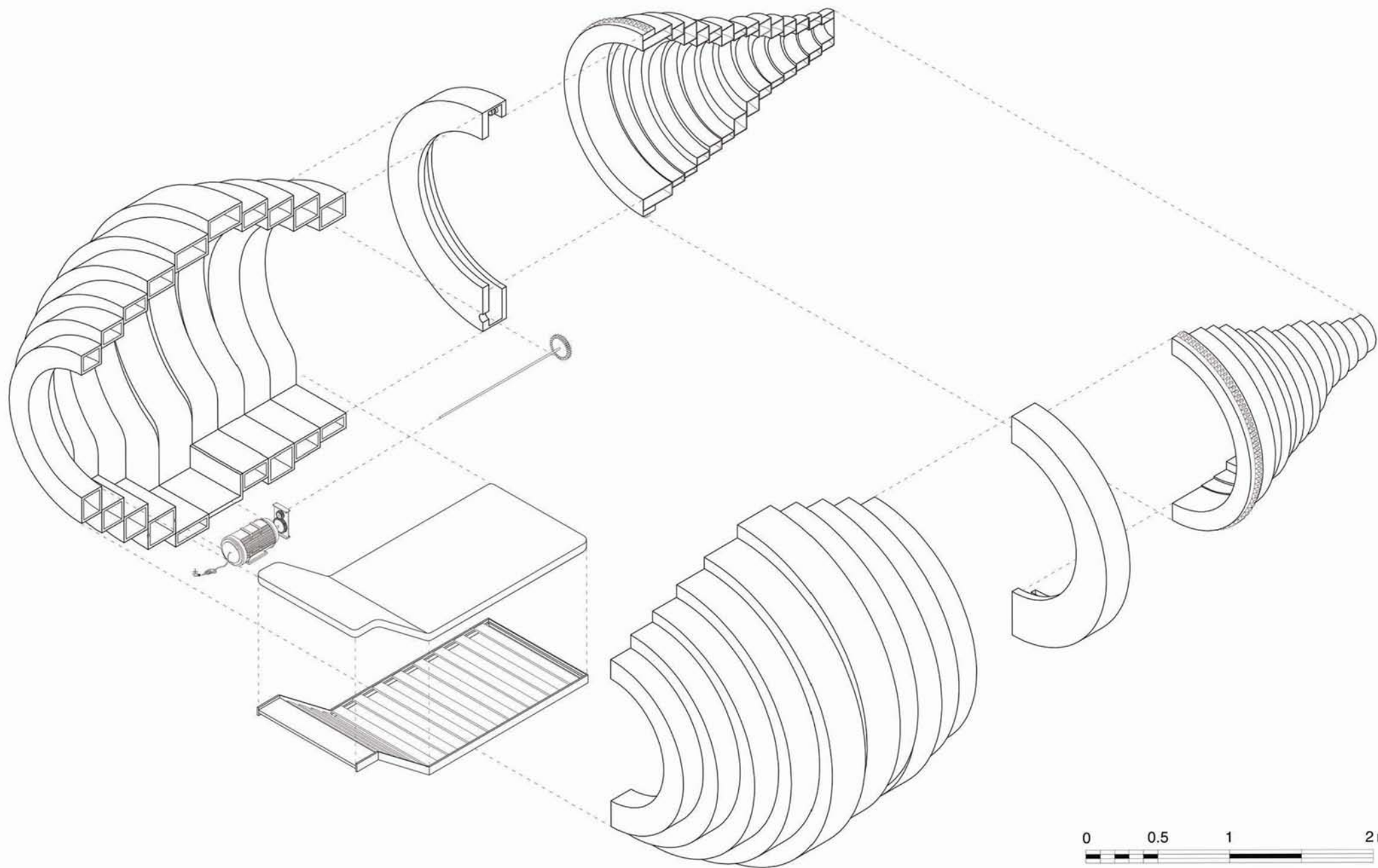

ΙΣΟΜΕΤΡΙΚΟ ΜΗΧΑΝΗΣ

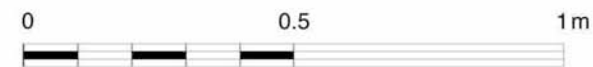
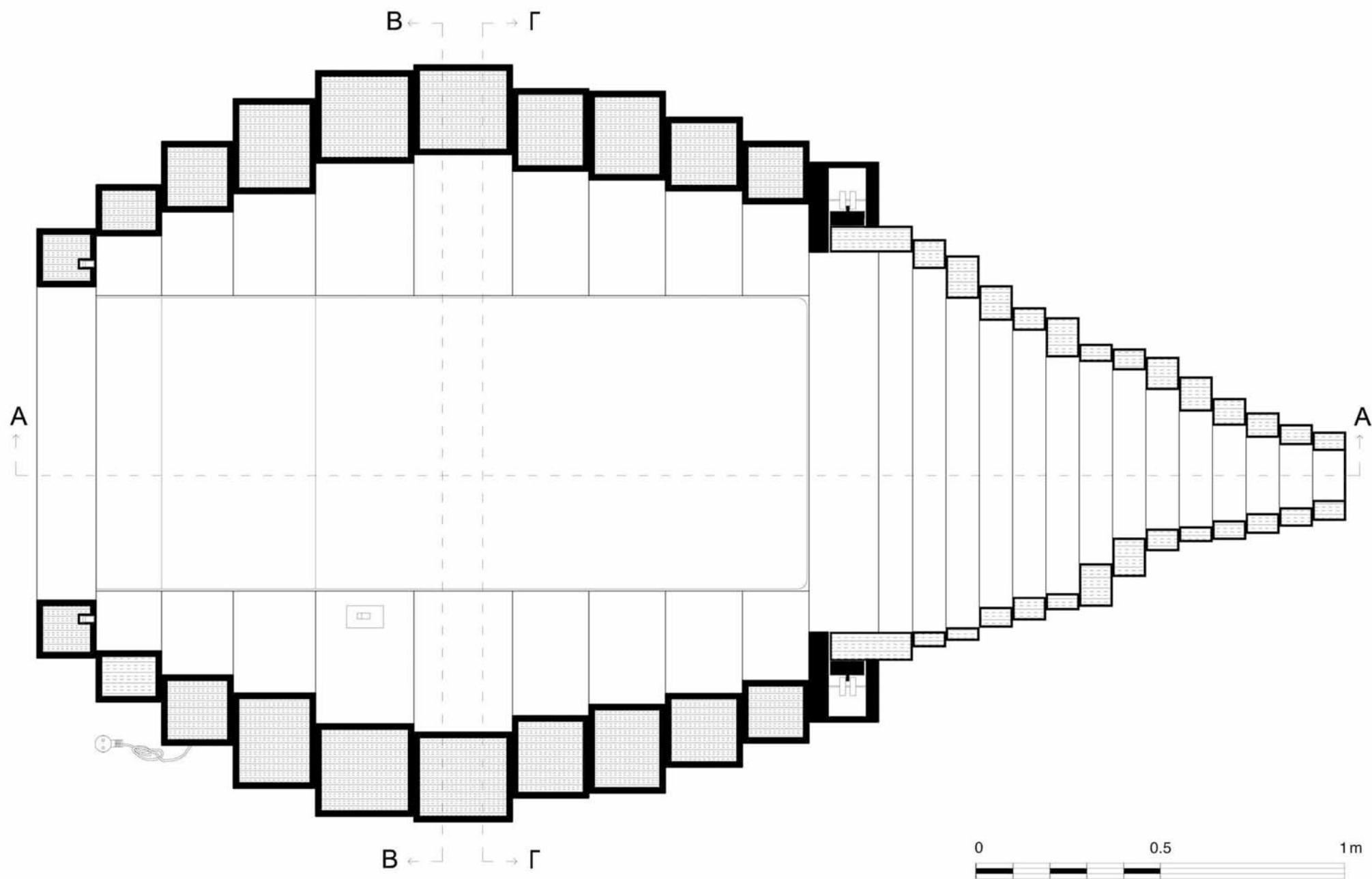

ΙΣΟΜΕΤΡΙΚΟ II

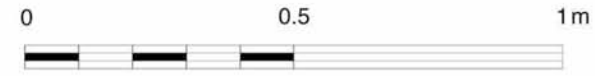
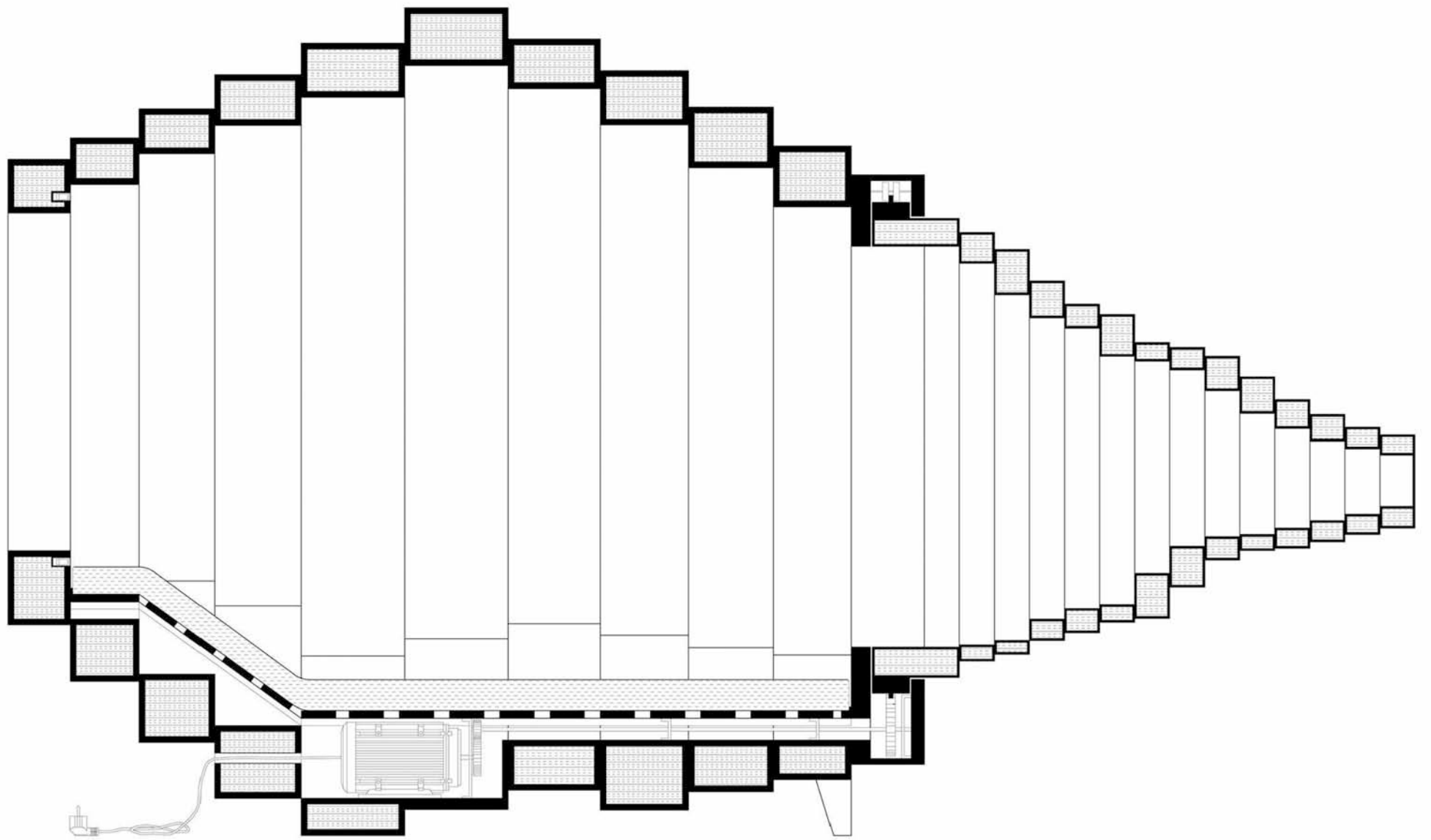

0 0.5 1 2 m

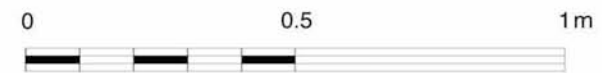
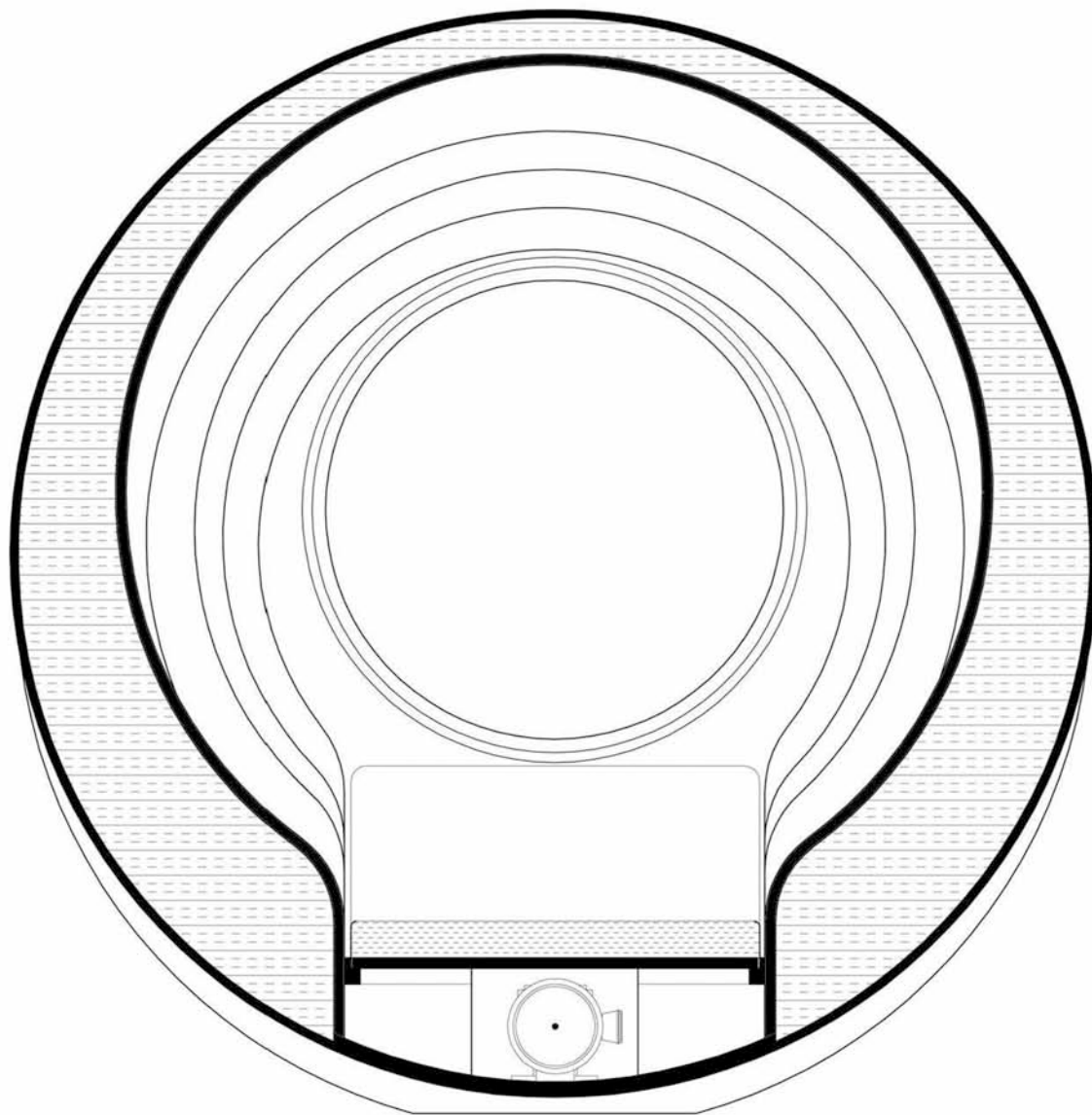
ΙΣΟΜΕΤΡΙΚΟ Ι

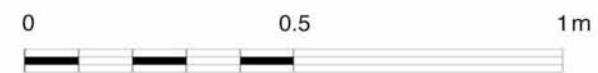
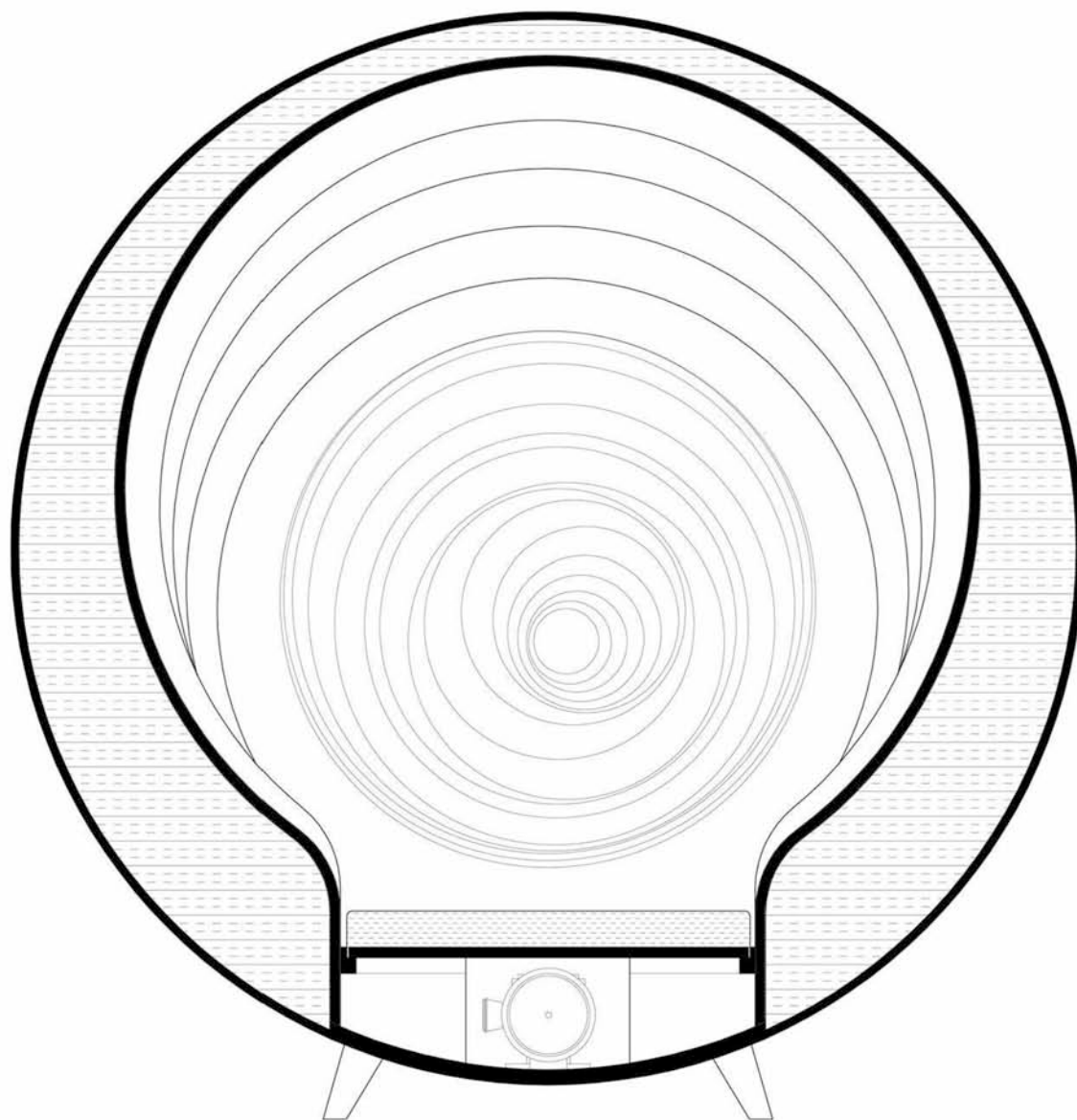
ΚΑΤΟΨΗ

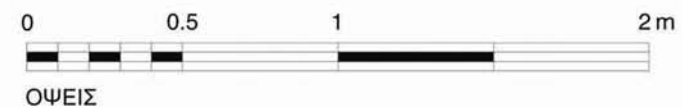
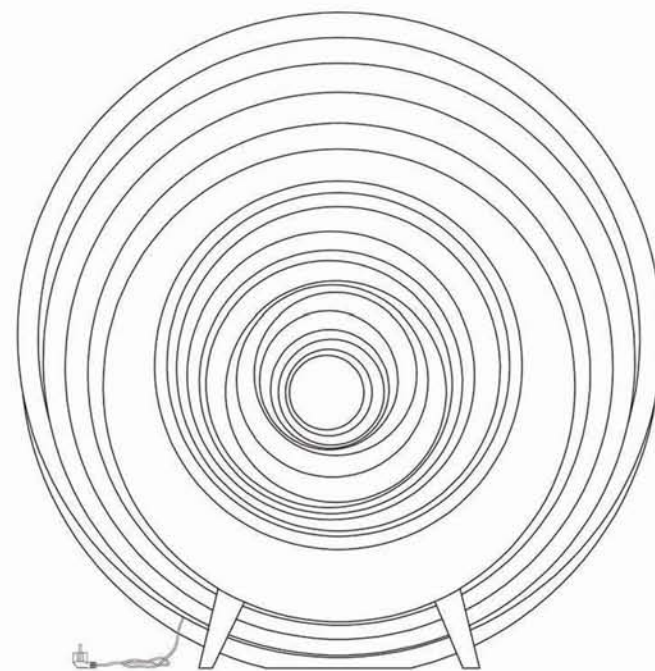
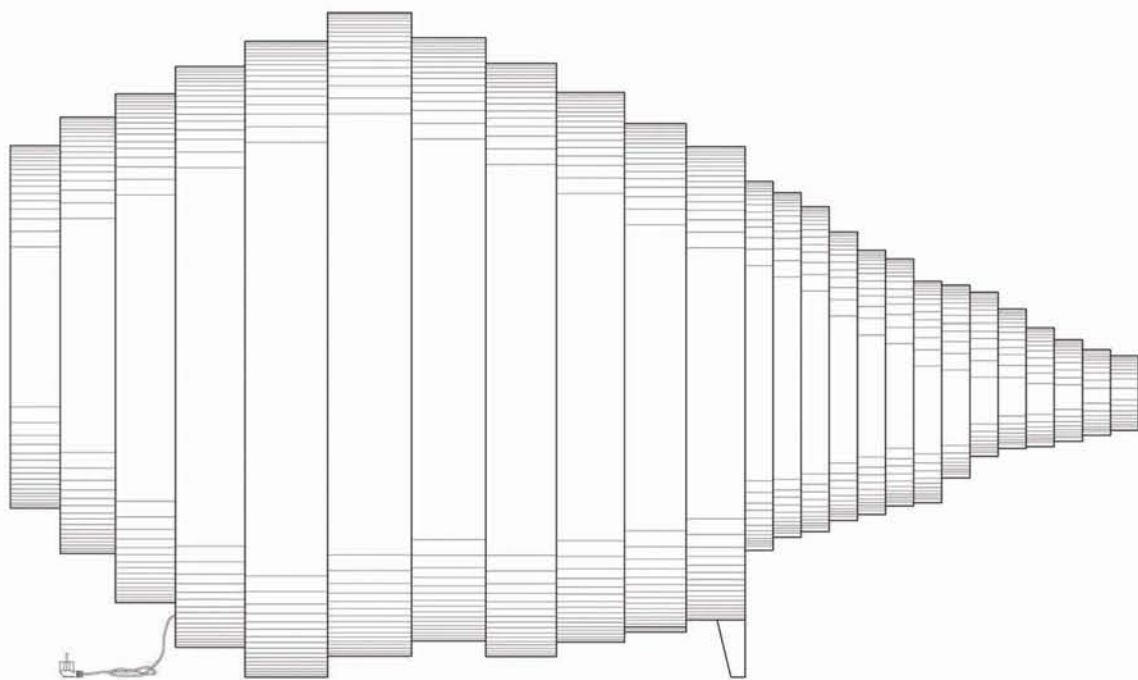
TOMH A-A

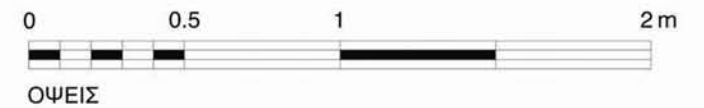
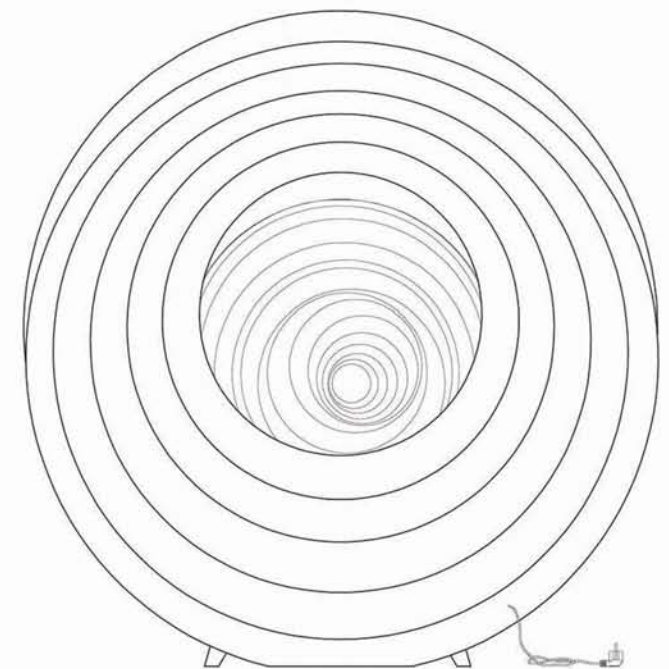
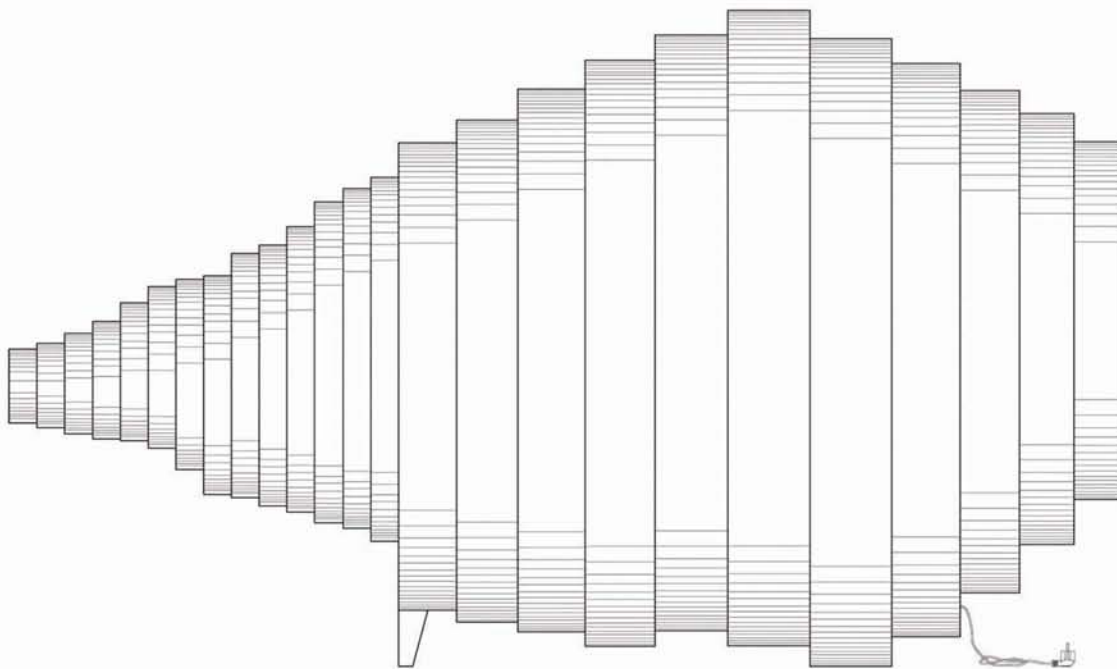

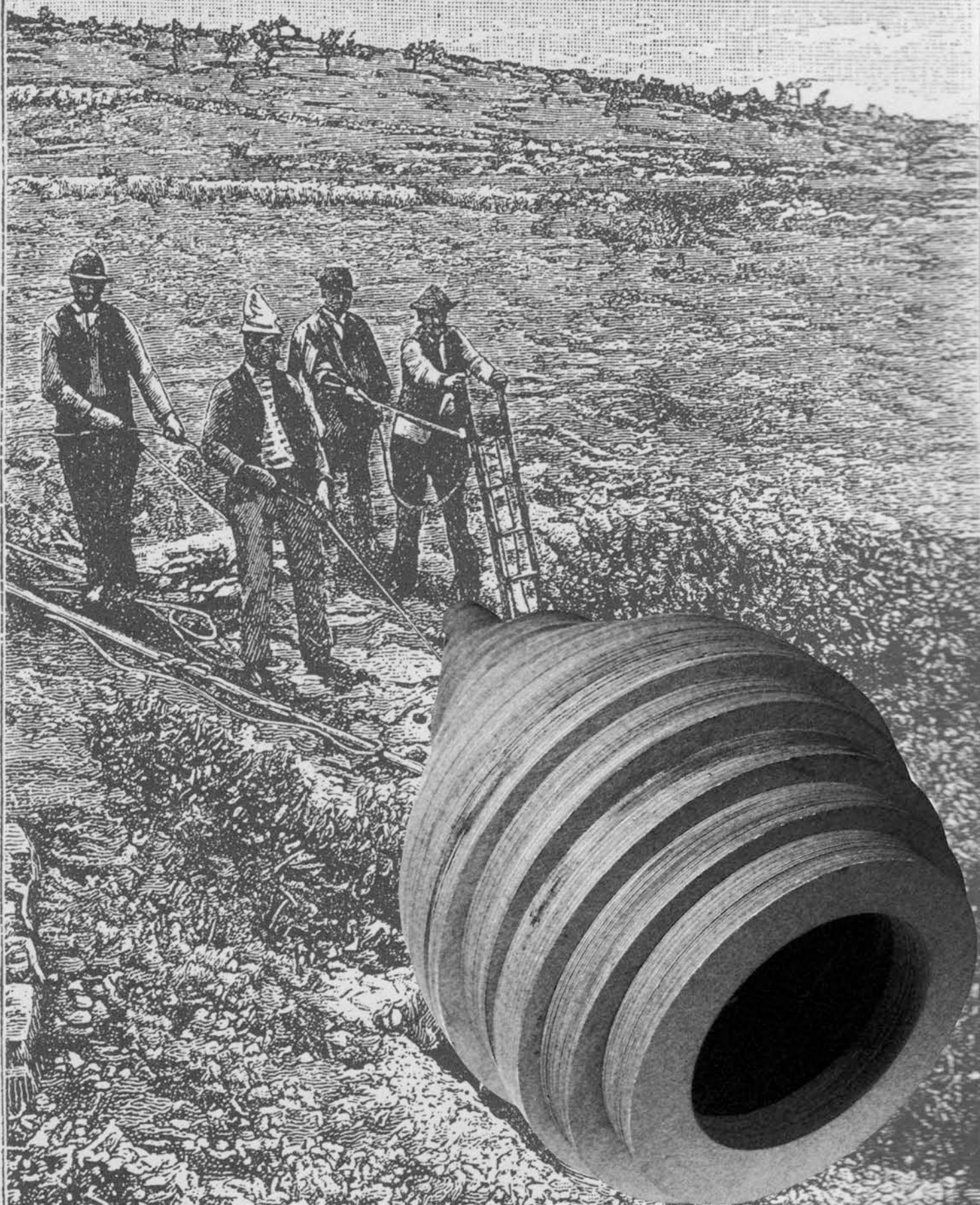
TOMH B-B

TOMH Γ-Γ

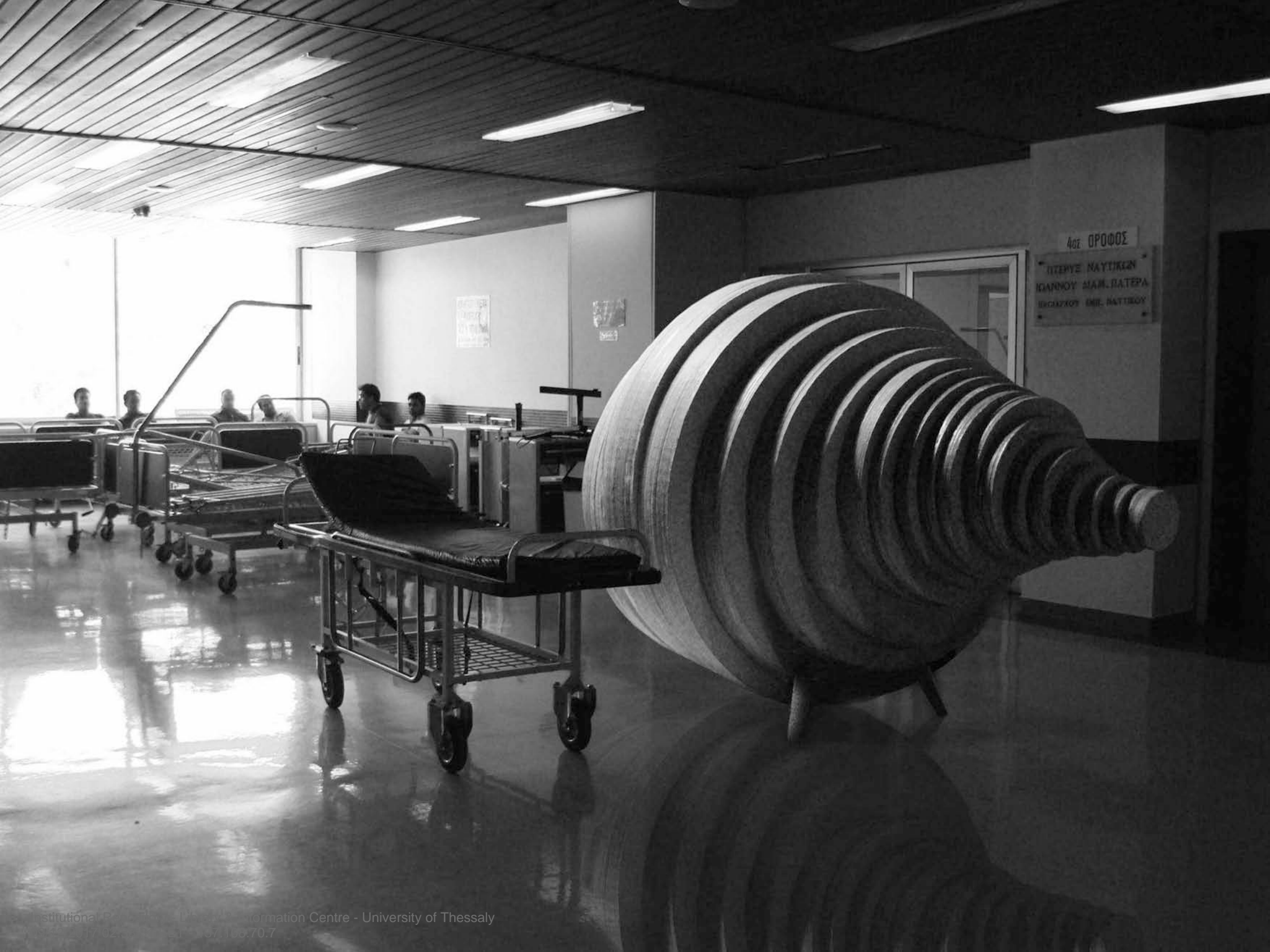

4ος ΟΡΟΦΟΣ
ΠΙΣΤΕΥΕ ΜΑΥΤΙΚΙΩΝ
ΚΑΝΟΝΟΥ ΜΑΜ. ΠΑΤΕΡΑ
ΗΡΩΔΑΤΟΥ ΕΜΗ. ΜΑΥΤΙΚΟΥ